

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Yıl: 6, Sayı: 19, Mart 2019, s. 67-76

Ali ERYILMAZ¹, Kübra ASKEROĞLU²

KARİYER UYUMLULUĞUNUN, GELECEĞE YÖNELİK TUTUMLAR İLE YAŞAM DOYUMU AÇISINDAN İNCELENMESİ

Özet

Bu araştırmanın temel amacı kariyer uyumluluğu ile geleceğe yönelik tutumların ve yaşam doyumunun ilişkisini incelemektir. Bu çalışmada ayrıca, eğitim fakültesi ve mühendislik fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin kariyer uyumluluğu, geleceğe yönelik tutumları ve yaşam doyumlarını karşılaştırmak hedeflenmiştir. Çalışmanın örneklem grubunu, Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 100 ve Mühendislik Fakültesinde öğrenim gören 105 gönüllü öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada 18-23 yaş aralığındaki 107 kadın ve 98 erkek öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilere, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan ve sosyo-demografik bilgileri içeren bir form, kişisel geleceklerine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Geleceğe Yönelik Tutum Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Kariyer Uyumluluğu Ölçeği uygulanmıştır. Verilerin analizinde t-testi, korelasyon ve çoklu regresyon kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre kariyer uyumluluğu, geleceğe yönelik tutum puanları ve yaşam doyum puanları arasında ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin geleceğe planlı ve olumlu yönelimleri ve yaşam doyumları yükseldikçe kariyer uyumlulukları da yükselmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kariyer Uyumluluğu, Geleceğe Yönelik Tutum, Yaşam Doyumu, öğrenciler.

AN INVESTIGATION OF CAREER ADAPTABILITY IN TERMS OF LIFE SATISFACTION AND ATTITUDES TOWARDS THE FUTURE

Abstract

The main purpose of this research is to examine the relationship between career adaptability, future attitudes and life satisfaction. In this study, it is aimed to compare career adaptability, future attitudes and life satisfaction of the students studying in faculty of education and engineering faculty. The sample group of the study consisted of 100 students studying at Faculty of Education and 105 volunteer students studying at Faculty of Engineering. The study included 107 female and 98 male students aged 18-23 years. In this study, personal information form, Attitude Scale towards Future the Life Satisfaction Scale, the Career Adaptability Scale was used to collect data. According to the results of the analysis, a positive correlation was found between the attitude scores of the career adaptability and the life satisfaction scores. As students' planned and positive orientations to the future and life satisfaction increase, their career adaptability also increases.

Key Words: Career adaptability, future attitudes, life satisfaction, students.

¹ Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, PDR, erali76@hotmail.com, aeryilmz@yildiz.edu.tr

² Psikolojik Danışman (MEB), kubra.askeroglu2@gmail.com

GİRİŞ

Kariyer, bireyin bir meslekte hayatı boyunca elde ettiği aşamaların tümüdür. Kariyer gelişimi, yetkin olunan alanda günden güne uzmanlaşmak ve yetkinliğin sınırlarını geliştirmektir (Yeşilyaprak, 2012). Kariyer gelişimi, kişinin hayatı algılama sürecini ve ruh sağlığını etkilemektedir (Eryılmaz ve Mutlu, 2017). Ruh sağlığı boyutundan bakıldığında, yaşam doyumu ve geleceğe yönelik tutumlar gibi pozitif ruh sağlığı göstergeleri ile kariyer uyumluluğu arasındaki ilişkiler incelenebilir.

Üniversiteyle başlayan ve kariyeri sonlandırmaya kadar devam eden; yaşamı boyunca bireyin mesleğine uygunluğunu ilgi, yetenek, değer ve kişilik özellikleri bakımından değerlendirmesi anlamına gelen ve kariyer gelişimi ile doğrudan ilişkili olan kavram “kariyer uyumluluğu” kavramıdır. Kariyer uyumluluğu, bireylerin; kariyer açısından çeşitli araştırmalar yapıp, bir keşif süreci yaşamaları anlamına gelir. Bir başka deyişle bireyler yaptıkları keşifler aracılığı ile hem kendilerini hem de meslekleri daha iyi tanırlar hale gelirler. Böylece, meslek ile kendi benlik yapılarının uyumluluklarını değerlendirirler. Öte yandan sadece keşif yapmak uyumluluk için tek koşul değildir. Keşfin yanında bireylerin kariyer planları yapmaları da onların kariyer uyumluluklarının en önemli göstergelerinden biridir (Stumpf, Colarelli & Hartmann 1983; Zikic ve Klehe, 2006; Eryılmaz ve Kara, 2018). Böylece bireyler, değişen koşullarla kariyer uyumlulukları aracılığı ile başa çıkarlar (Savickas, 2005). Bireylerin kariyer uyumluluklarını etkileyen pek çok faktör vardır. Geleceğe yönelik tutumlar da bu faktörlerden biri olabilir.

İnsanın önemli bir özelliği, zamanı psikolojik açıdan yorumlayabilen varlık olmasıdır. İnsan, geçmiş, gelecek ve şimdide olumlu ve olumsuz bir şekilde yer alabilir (Zimbardo & Boyd, 2015). İnsanların, olaylara, durumlara, kişilere ve objelere yönelik çeşitli tutumlara sahip oldukları görülür. İnsanların zaman boyutunda sahip olduğu tutumlardan biri de geleceğe yöneliktir. Geleceğe yönelik tutumlar açısından bireyler; olumlu, kaygılı ve planlı olmak üzere üç sınıfa atanabilir. Geleceğe yönelik kaygılı olan bireyler; geleceğin bilinmezliğinde kaygı duyarlar ve gelecekte korkarlar. Geleceğe yönelik olumlu tutumlara sahip olanlar ise; gelecekte daha güzel şeylere sahip olacaklarını düşünürler ve bugünü geleceği daha güzel hale getirecek şekilde yaşarlar (Koçyiğit, 2014). Geleceğe yönelik planlı tutum içerisinde olanlar ise; uzun vadeli planlar yaparlar ve geleceği bugünden planlamaları gerektiğini düşünürler (Güler, 2004). Kariyer uyumluluğu ile geleceğe yönelik tutumlar ilişkili yapılar olarak görülmektedir. Ancak bu iki değişken arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar bulunmamaktadır.

Kariyer uyumluluğu bireylerin yaşam doyumlarını etkilemektedir. Örneğin Hirschi'nin (2009) çalışmasına göre, bireylerin kariyer uyumluluklarının yükselmesi onların yaşam doyumlarını da artırmaktadır. Benzer sonuçlara, yapılan diğer çalışmalarda da ulaşılmıştır (Santilli, Nota, Ginevra & Soresi, 2014). Hatta yüksek kariyer uyumluluğuna sahip olmak bireylerin iyi oluş düzeylerini de etkilemektedir (Maggiori, Johnston, Krings, Massoudi, & Rossier, 2013). Bireylerin yaşam doyumu düzeylerinin yükselmesinin bireylerin kariyer uyumlulukları üzerindeki etkisinin de incelenmesi gerekmektedir. Ancak literatürde bu yönde çalışmalar bulunmamaktadır.

Üniversite öğrencileri kimlik keşfi sürecini yaşayan bireylerdir. Özellikle kariyer alanı, kimlik keşfinin yaşandığı üç önemli alandan biridir (Arnett, 2000). Kariyer uyumluluğunun yüksek düzeyde olması, bireylerin kimlik keşfi süreçlerine olumlu katkılar sağlamaktadır. Ayrıca bireylerin kariyer uyumluluk düzeyleri yükseldikçe algılanan kontrol düzeyleri (Eryılmaz & Kara, 2018), özsaygı düzeyleri de (Eryılmaz & Kara, 2016) yükselmektedir. Ayrıca kariyer

uyumluluğu bireylerin başa çıkma güçlerini yükseltmektedir (Savickas, 1997). Yüksek kariyer uyumluluğuna sahip olmak bireylerin kendilerini işlerine adanmalarına yardımcı olmaktadır ve bireyler iş kaybını daha az yaşamaktadırlar (Ito & Brotheridge, 2005). Bu doğrultuda kariyer uyumluluğunu etkileyen değişkenlere yönelik çalışmaların yapılması faydalı olabilir. Ancak Türkiye’de kariyer uyumluluğu ile ilgili olarak yapılan çalışmaların sayısı çok azdır (Çizel, 2018; Eryılmaz & Kara, 2017, 2018; Şahin & Kırdök, 2018). Bu konuda geleceğe yönelik tutumlar, yaşam doyumu ve kariyer uyumluluğu arasındaki ilişkileri inceleyen ulusal düzeyde çalışmaların olmadığı görülür. Bu çalışmada ise eğitim ve mühendislik fakültesinde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencilerinin kariyer uyumlulukları; geleceğe yönelik tutumları ve yaşam doyumları açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışmanın amacı, eğitim ve mühendislik fakültesinde okumakta olan üniversite öğrencilerinin kariyer uyumluluklarının, geleceğe yönelik tutumları ve yaşam doyumları açısından incelenmesidir. Çalışmada ayrıca, iki farklı fakültede öğrenim gören öğrenciler ilgili değişkenler açısından karşılaştırılmıştır. Bu çalışmada kesitsel desen kullanılmış olup veriler bir seferde toplanmıştır. Çalışmanın bağımlı değişkeni kariyer uyumluluğudur. Çalışmada yer alan bağımsız değişkenler ise; geleceğe yönelik tutumlar ve yaşam doyumudur. Çalışmada veriler, çoklu regresyon analizi tekniği, bağımsız gruplar için t-testi tekniği ile analiz edilmiştir.

Çalışmada verilerin toplanması sürecinde çalışmada yer almayı kabul eden katılımcılar araştırma hakkında bilgilendirilmiş olup, çalışmanın gerçekleştirilmesinde gönüllülük ilkesi göz önünde bulundurulmuştur. Katılımcılara sırasıyla demografik bilgi formu, Geleceğe Yönelik Tutum Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Kariyer Uyumluluğu Ölçeği verilmiştir. Araştırma yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklem grubunu, bir kamu Üniversitesinde Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 100 ve Mühendislik Fakültesinde okumakta olan 105 gönüllü öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada 18-25 yaş aralığındaki 107 kadın (%52.19) ve 98 erkek (%47.8) öğrencinin yaş ortalaması 19.39 olup standart sapması 1.37’dir.

Veri Toplama Araçları

Demografik Form: Katılımcıların doğum yılları, cinsiyetleri, öğrenim gördükleri sınıf, medeni durumları ve bölümlerini sevip sevmedikleri sorulmuştur. Katılımcıların yaşlarının değil de doğum yıllarının sorulmasının sebebi, bizim yapacağımız kategorilendirmede bir yanlışlık olmaması içindir. Cinsiyet ve sınıf düzeyi de demografik bilgiler kapsamında ilgili forma eklenmiştir.

Geleceğe Yönelik Tutum Ölçeği (GYTÖ): Geleceğe Yönelik Tutum Ölçeği, bireylerin geleceklere yönelik eğilimlerini ölçmek amacıyla Güler (2004) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin 40 maddelik ilk formundan sonra faktör analizi çalışmaları tekrarlanmış, 15 maddelik kısa form oluşturulmuştur. Olumlu, kaygılı ve planlı yönelim olmak üzere üç alt boyut bulunmaktadır. Her bir alt boyut beş maddeden oluşmaktadır. Her bir alt boyuttan asgari 5, azami 25 puan alınabilmektedir. Alt boyutlar (olumlu, kaygılı, planlı) için güvenilirlik kat sayıları, .80, .81 ve .79 olarak hesaplanırken, tüm ölçek için .84 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, Olumlu, Kaygılı, Planlı Yönelimlerin ve GYTÖ’nin test-tekrar-test katsayıları sırasıyla .70, .76, .71 ve .78 olarak bulunmuştur (Güler, 2004).

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ): Yaşam doyumunu ölçmek amacıyla geliştirilen 5 maddeli bir ölçektir (Diener ve ark. 1985). Her maddeden 1 ile 7 arasında puan alınabilir. Ölçekten alınan toplam puan ise 5 ile 35 arasında değişmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik, güvenilirlik çalışmasını Köker (1991) ve Yetim (1993) yapmıştır. Yetim'in çalışmasında ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,86 olarak bulunmuştur (Yetim 1993).

Kariyer Uyumluluğu Ölçeği: Kariyer uyumluluğunu ölçmek amacıyla geliştirilen bu ölçek "Hiç Uygun Değil"den "Çok Uygun"a kadar değişen cevapları içeren, 10 maddeli bir ölçektir. Bu ölçek, Eryılmaz ve Kara (2016) tarafından geliştirilmiştir. Kariyer Keşfi ve Kariyer Planı olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin kariyer keşfi alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı 0.84, kariyer plan alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı 0.71 olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Çalışmada öncelikle betimsel istatistik bulgularına yer verilmiştir. Daha sonra kariyer uyumluluğu, geleceğe yönelik tutum ve yaşam doyumu puanlarının gruplara göre farklılaşp farklılaşmadığına (eğitim-mühendislik), korelasyon değerlerine ve geleceğe yönelik tutum puanları ile yaşam doyumu puanlarının kariyer uyumluluğunu yordamasına bakılmıştır. Çalışmada yer alan değişkenlere ilişkin ortalama, standart sapma ve bağımsız t-testi değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular, Tablo 1'de gösterilmiştir.

Fakülteler arası karşılaştırma

Tablo 1. Betimsel istatistikler ve t Testi Sonuçları

Değişkenler	Fakülte	N	Ortalama	Ss	Sd	t	p
Plan	Eğitim	100	14.10	3.35	203	2.601	0.01**
Keşif	Mühendislik	105	12.95	2.95	203	1.765	0.07
	Eğitim	100	23.37	5.11			
KU Toplam	Mühendislik	105	22.14	2.95	203	2.340	0.02*
	Eğitim	100	37.47	7.76			
Korkulu Yönelim	Mühendislik	105	35.09	6.81	203	0.135	0.89
	Eğitim	100	13.51	4.66			
Olumlu Yönelim	Mühendislik	105	13.81	4.17	203	-0.500	0.61
	Eğitim	100	19.36	2.94			
Planlı Yönelim	Mühendislik	105	19.30	3.03	203	2.432	0.01**
	Eğitim	100	19.44	2.89			
Yaşam Doyum	Mühendislik	105	18.40	3.18	203	0.645	0.51
	Eğitim	100	21.43	5.74			
	Mühendislik	105	20.91	5.75			

* $p < .05$, ** $p < .001$

Kariyer Uyumluluğu Ölçeği'nin alt boyutları olan plan ve keşif boyutu ile Kariyer Uyumluluğu Ölçeği'nden alınan toplam puanların katılımcıların öğrenim gördükleri fakültelere (eğitim-mühendislik) göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır ve sonuçlar Tablo 1'de özetlenmiştir. Sonuçlara göre ölçeğin 'plan' alt boyutunda eğitim fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort. = 14,10) ile mühendislik fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort.= 12,95) arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($t_{(203)} = 2,601$, $p < .05$). Ölçeğin 'keşif' alt boyutunda eğitim fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort. = 23,37) ile mühendislik fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort.= 22,14) arasındaki fark anlamlı

bulunmamıştır ($t_{(203)} = 1,765, p > .05$). Ölçekte alınan toplam puanda ise eğitim fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort. = 37,47) ile mühendislik fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort.= 35,09) arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($t_{(203)} = 2,340, p < .05$).

Geleceğe Yönelik Tutum Ölçeğinin alt boyutları olan kaygılı yönelim, olumlu yönelim ve planlı yönelim olan boyutları ile Geleceğe Yönelik Tutum Ölçeğinden alınan toplam puanların katılımcıların okudukları fakültele (eğitim-mühendislik) göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla bağımsız örneklem T testi uygulanmıştır ve sonuçlar Tablo 1’de özetlenmiştir. Sonuçlara ölçeğin ‘planlı yönelim’ alt boyutunda eğitim fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort. = 19,44) ile mühendislik fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort.= 18,40) arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($t_{(203)} = 2,43, p < .05$). Ölçeğin ‘kaygılı yönelim’ alt boyutunda eğitim fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort. = 13,51) ile mühendislik fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort.= 13,81) arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($t_{(203)} = -0,50, p > .05$). Ölçeğin ‘olumlu yönelim’ alt boyutunda eğitim fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort. = 19,36) ile mühendislik fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort.= 19,30) arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($t_{(203)} = 0,13, p > .05$). Ölçekte alınan toplam puanda ise eğitim fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort.=52,31) ile mühendislik fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort.=51,53) arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($t_{(203)} = 1,02, p > .05$).

Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanların katılımcıların okudukları fakültele (eğitim-mühendislik) göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla bağımsız örneklem T testi uygulanmıştır ve sonuçlar Tablo 1’de özetlenmiştir. Sonuçlarda ölçeğin eğitim fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort.=21,43) ile mühendislik fakültesinde okuyanların ortalaması (Ort.=20,91) arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($t_{(203)} = 0,64, p > .05$).

Regresyon analizi sonuçları

Tablo 2: Pearson Korelasyon Tablosu (N=205)

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7
1. Plan	1						
2. Kesif	,580**	1					
3. Toplam uyum	,831**	,935**	1				
4. Yaşam doyum	,365**	,432**	,453**	1			
5. Korkulu yönelim	-,164*	-,171*	-,188**	-,212**	1		
6. Olumlu yönelim	,279**	,366**	,371**	,353**	-,313**	1	
7. Planlı yönelim	,360**	,398**	,428**	,309**	-,262**	,398**	1

* $p < .05$, ** $p < .001$

Kariyer Uyumluluğunun iki alt boyutu (plan-keşif) ve toplam puanı, Geleceğe Yönelik Tutum Ölçeğinin üç alt boyutundan (korkulu-olumlu-planlı) alınan puanlar ve Yaşam Doyumu arasındaki korelasyonu belirlemek için Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır ve bu hesaplamalar Tablo 2’de ifade edilmiştir. Sonuçlara göre bütün korelasyonlar anlamlıdır. En güçlü ilişki Kariyer Uyumluluğu ölçeğinden alınan toplam puan ile Kariyer Uyumluluğu Ölçeğinin alt boyutu arasındadır ($r=0,935, p < .001$). Bu ilişki pozitif yönde, yüksek güçte anlamlıdır. En düşük ilişki ise Kariyer Uyumluluğu Ölçeği’nin ‘plan’ alt boyutu ile Geleceğe

Yönelik Tutum Ölçeği'nden alınan 'korkulu' alt boyut arasında gözükmektedir ($r=-0.164$, $p<.001$).

Tablo 3. Eğitim fakültesi öğrencileri için regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	6,912	6,780		1,019	,31
Korkulu Yönelim	-.061	.154	-.037	-0.39	.69
Olumlu Yönelim	.539	.258	.204	2.08	.04*
Planlı Yönelim	.592	.252	.221	2.34	.02**
Yaşam Doyum	.441	.123	.326	3.58	.00**

Not: * $p<0.05$; ** $p<0.01$; $F=11,601$ $R=0,57$ $R^2=0.328$

Araştırmanın bu aşamasında çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde oluşan regresyon katsayısı ($R=0.57$, $R^2=0.32$, $F=11,601$, $p<.001$) anlamlı bulunmuştur. Tablo 3 incelendiğinde planlı yönelim, kariyer uyumluluğunu pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ($\beta=.22$, $p<.05$) yordamaktadır. Aynı zamanda yaşam doyumu da kariyer uyumluluğunu ($\beta=.32$, $p<.001$) pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır. Olumlu yönelim ise kariyer uyumluluğunu ($\beta=.20$, $p<.05$) pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır. Dört değişken de kariyer uyumluluğundaki varyansın %32'sini açıklamaktadır.

Tablo 4. Mühendislik fakültesi öğrencileri için regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	9,619	5,422		1,774	,07
Korkulu Yönelim	.089	.144	.054	0.61	.54
Olumlu Yönelim	.275	.218	.122	1.26	.21
Planlı Yönelim	.617	.203	.288	3.03	.00**
Yaşam Doyum	.363	.111	.306	3.25	.00**

Not: * $p<0.05$; ** $p<0.01$; $F=10,800$ $R=0,54$ $R^2=0.302$

Araştırmanın bu aşamasında çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde oluşan regresyon katsayısı ($R=.54$, $R^2=.30$, $F=10.800$, $p<.001$) anlamlı bulunmuştur. Tablo 4 incelendiğinde planlı yönelimin kariyer uyumluluğunu pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ($\beta=.28$, $p<.01$) yordamaktadır. Aynı zamanda yaşam doyumunun da kariyer uyumluluğunu ($\beta=.30$, $p<.01$) pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır. Dört değişkenin de kariyer uyumluluğundaki varyansın %30'unu açıklamaktadır.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, eğitim fakültesi öğrencilerinin mühendislik fakültesi öğrencilerine göre daha yüksek kariyer uyumluluk düzeylerine sahip oldukları bulunmuştur. Özellikle plan boyutunda eğitim fakültesi öğrencilerinin daha yüksek uyumluluk puanına sahip oldukları bulunmuştur. Benzer şekilde eğitim fakültesi öğrencilerinin mühendislik fakültesi öğrencilerine göre geleceğe planlı yönelim açısından da daha yüksek puanlara sahip oldukları bulunmuştur. Regresyon analizi sonuçlarına göre, eğitim fakültesi öğrencileri için geleceğe yönelik olumlu ve planlı yönelim ile yaşam doyumu kariyer uyumluluğu ile ilişkili

bulunmuştur. Mühendislik fakültesi öğrencileri için geleceğe planlı yönelim ile yaşam doyumu kariyer uyumluluğu ile ilişkili bulunmuştur.

Bu çalışmada mühendislik fakültesi öğrencileri ile eğitim fakültesi öğrencileri kariyer uyumlulukları açısından karşılaştırılmıştır. Türkiye’de kariyer uyumluluğu ile ilgili çalışmalar daha çok kişilik özellikleri ve duygulanım boyutu (Eryılmaz & Kara, 2017), cinsiyet ve algılanan kontrol (Eryılmaz & Kara, 2018), kariyer arzusu ve uyum yetenekleri (Eryılmaz & Kara, 2018), kariyer uyumu ve iyimserlik (Siyez ve Yusupu, 2013), kariyer uyumu ve amaçlar için mücadele etme (Eryılmaz & Kara, 2019) gibi değişkenlerle ilişkili olarak öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu konuda karşılaştırmalı çalışmaların sayısı çok azdır (Eryılmaz & Kara, 2016). Bu çalışma karşılaştırmalı bir çalışma olduğu için fakülteler arası benzerlikleri ve farklılıkları görmeye olanak tanımaktadır. Bu yönüyle çalışma literatüre katkı sağlamıştır denilebilir.

Bu çalışmada, bireylerin olumlu zaman yönelimi ile planlı zaman yöneliminde bulunma düzeyleri yükseldikçe bireylerin kariyer uyumluluklarının da yükseldiğini göstermiştir. Özellikle zaman yönelimi açısından sonuçlar, literatürle tutarlı görünmektedir. Örneğin olumlu gelecek yönelimi ve gelecek zaman perspektifinin depresyon ile olumsuz yönde ilişki verdiği (Zhang, Howell & Stolarski, 2013) bulunmuştur. Benzer şekilde bireylerin geleceğe yönelik olumlu beklentiler içerisinde olmalarının onların kariyer uyumluluklarını yükselttiği (Siyez ve Yusupu, 2013), ergenlerin de öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olması ile ilişkili bulunduğu (Eryılmaz, 2011) sonucuna varılmıştır. Olumlu zaman yöneliminde bulunmak bireylerde umudu ve iyimserliği artırdığı için (Eryılmaz, 2011; 2015) artan umut ve iyimserlik de bireylerin kariyer gelişimlerini olumlu etkilemektedir (Eryılmaz ve Mutlu, 2017). Sonuç olarak olumlu ve planlı gelecek yönelimi bu çalışmada yer alan bireylerin kariyer uyumlulukları ile de olumlu yönde ilişkiler vermiş olabilir. Tüm bunların yanında her iki fakülte öğrencileri için ortak olan nokta, geleceğe planlı yönelimin kariyer uyumluluğu ile olumlu yönde ilişki vermesidir. Bu sonucun nedeni kariyer uyumluluğunda aranabilir. Kariyer gelişimi sürecinde, bu çalışmada yer alan bireyler liseden sonra bir meslek seçtikleri için aslında kendilerini ve mesleklerini keşfetmeleri gerçekleşmiş demektir. Alınan eğitimle de bu keşif süreci güçlenmektedir. Bu aşamadan sonra onların artık iş yaşamına yönelip çalışmalarını gerekmektedir. Bir başka deyişle planlama yapmaya ihtiyaçları vardır (Super & Jordaan, 1973). Bu ihtiyaç bu araştırma sonuçlarına da yansımıştır denilebilir.

Bu çalışmada, gerek mühendislik gerekse eğitim fakülteleri öğrencilerinin kariyer uyumlulukları ile yaşam doyumları arasında olumlu yönde ilişki bulunmuştur. Daha önce yapılan çalışmalarda daha çok kariyer uyumluluğunun yaşam doyumu üzerindeki yordayıcılığı üzerindeki ilişkiler incelenmiştir (Hirschi, 2009; Maggiori, Johnston, Krings, Massoudi, & Rossier, 2013; Santilli, Nota, Ginevra & Soresi, 2014). Bu çalışmada ise, yaşam doyumunun yükselmesi ile bireylerin kariyer uyumluluklarının da yükseldiği görülmüştür. Bu yönüyle bu çalışma literatürde yapılan diğer çalışmalardan farklıdır. Yaşam doyumu ile kariyer uyumluluğu arasındaki ilişkilerin çift yönlü olduğu görüşünü bu araştırma destekler görülmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma mühendislik ve eğitim fakülteleri öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları üniversite öğrencilerinin kariyer gelişimlerini desteklemek adına üniversitelerde kariyer planlama merkezlerinin öğrencilerin kariyer planlamalarına katkı vermesi gerektiğini göstermiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin iyi oluş ve yaşam doyumları artırmaya yönelik programların öğrencilerin kariyer gelişimlerine de olumlu etkileri olabileceği görülmektedir. Bu konularda özellikle üniversite psikolojik danışma ve

rehberlik merkezleri öğrencilere yardımcı olarak aktif rol alabilir. Farklı örneklemeler üzerinde benzer çalışmaların yapılması literatüre katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American psychologist*, 55(5), 469-480.
- Çizel, R. B. (2018). Gender and emotional intelligence as predictors of Tourism Faculty Students' career adaptability. *Advances in Hospitality and Tourism Research (AHTR)*, 6(2), 188-204.
- Demirci, S., Gündoğar, D., Keçeci, D., Sallan Gül, S., ve Uskun, E. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 1(10), 14-27.
- Eryılmaz, A. (2011). The relationship between adolescents' subjective well-being and positive expectations towards future. *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 24, 209-215.
- Eryılmaz, A., Kara, A. (2016). Comparison of students in vocational health and vocational college with respect to self-esteem and career adaptability. *International Journal of Educational Researchers*, 7(3), 21-31.
- Eryılmaz, A., Mutlu, T. (2017). Yaşam boyu gelişim yaklaşımı perspektifinden kariyer gelişimi ve ruh sağlığı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(2), 227-249.
- Eryılmaz, A., Kara, A. (2017). Comparison of teachers and pre-Service teachers with respect to personality traits and career adaptability. *International Journal of Instruction*, 10(1), 85-100.
- Eryılmaz, A., Kara, A. (2017). Kariyer uyumluluğunun bireysel yönü: Kişilik özellikleri ve duygulanım açısından incelenmesi. *Journal of Mood Disorders*, 7(4), 212-218.
- Eryılmaz, A., Kara, A. (2018). Öğretmen adaylarının kariyer uyumluluklarının, cinsiyet ve algılanan kontrol açısından incelenmesi. *Is, Guc: The Journal of Industrial Relations & Human Resources*, 20(1), 43-52.
- Eryılmaz, A., Kara, A., (2018). Öğretmen adayları için bir kariyer uyumluluk modeli. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 352-365.
- Eryılmaz, A., Kara, A. (2018). Öğretmen adaylarının kariyer uyumlulukları: Kariyer kararı yetkinlik beklentisi ve kariyer engelleri açısından incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(2), 235-244.
- Eryılmaz, A., Kara, A. (2019). Öğretmenlerin öznel iyi oluşlarıyla kariyer uyumlulukları arasında amaçlar için mücadele etmenin aracı rolü. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 9(52), 1-21.
- Edwards, A. G., İmamoğlu, E. O. (2007). Geleceğe ilişkin yönelimlerde benlik tipine bağlı farklılıklar. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(60), 115-132.
- Güler, A. (2004). *Relationship between self-construals and future time orientations*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), ODTÜ, Ankara.

- Güven, P. (2015). *Üniversite Öğrencilerinde Yaşamın Amacı Ve Anlamı İle Yaşam Doyumu Ve Yakın İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Hirschi, A. (2009). Career adaptability development in adolescence: Multiple predictors and effect on sense of power and life satisfaction. *Journal of Vocational Behavior*, 74(2), 145-155.
- Ito, J. K., Brotheridge, C. M. (2005). Does supporting employees' career adaptability lead to commitment, turnover, or both?. *Human Resource Management*, 44(1), 5-19.
- Karacan Özdemir, N., Ayaz, A. (2018). Okul psikolojik danışma ve rehberlik programları: Kariyer uyum yetenekleri açısından bir inceleme. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Advance online publication. doi: 10.16986/HUJE.2018045437
- Karadaş, A., Duran, S., & Kaynak, S. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Kariyer Planlamaya Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *SDÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-8.
- Koçyiğit, M. (2014). *Cinsiyete ve Ait Olma Düzeylerine Göre Üniversite Öğrencilerinin Geleceğe Yönelik Tutumları*. Yüksek lisans tezi: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Maggiore, C., Johnston, C. S., Krings, F., Massoudi, K., & Rossier, J. (2013). The role of career adaptability and work conditions on general and professional well-being. *Journal of Vocational Behavior*, 83(3), 437-449.
- Santilli, S., Nota, L., Ginevra, M. C., & Soresi, S. (2014). Career adaptability, hope and life satisfaction in workers with intellectual disability. *Journal of Vocational Behavior*, 85(1), 67-74.
- Savickas, M. L. (1997). Career adaptability: An integrative construct for life-span, life-space theory. *The career development quarterly*, 45(3), 247-259.
- Savickas, M. L. (2005). The theory and practice of career construction. *Career development and counseling: Putting theory and research to work*, 1, 42-70.
- Siyez, D. M., & Yusupu, R. (2015). Üniversite öğrencilerinde kariyer uyumluluğu ve kariyer iyimserliğinin cinsiyet rolü değişkenine göre incelenmesi. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 17(1), 75-88.
- Super, D. E., & Jordaan, J. P. (1973). Career development theory. *British Journal of Guidance and Counselling*, 1(1), 3-16.
- Şahin, İ., & Kırdök, O. (2018). Investigation of relationship between high school students' career adaptability, subjective well-being and perceived social support. *International Education Studies*, 11(8), 127-135.
- Yeşilyaprak, B. (2012). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığında paradigma değişimi ve Türkiye açısından sonuçlar: Geçmişten geleceğe yönelik bir değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 97-118.

- Yetim, Ü. (1993). Life satisfaction: A study based on the organization of personal projects. *Social Indicators Research*, 29(3), 277-289.
- Zimbardo, P. G., Keough, K. A., & Boyd, J. N. (1997). Present time perspective as a predictor of risky driving. *Personality and Individual Differences*, 23(6), 1007-1023.
- Zimbardo, P. G., & Boyd, J. N. (2015). Putting time in perspective: A valid, reliable individual-differences metric. *In Time perspective theory; review, research and application* (pp. 17-55). Springer, Cham.

Extended Abstract

Career is all the stages that an individual has achieved during his or her life in a profession. Career development is to specialize in the area of competence and to develop the limits of competence. Career development affects one's life perception process and mental health. From the mental health perspective, relationships between positive mental health indicators such as life satisfaction and future attitudes can be examined. The main purpose of this research is to examine the relationship between career adaptability, future attitudes and life satisfaction. In this study, it is aimed to compare career adaptability, future attitudes and life satisfaction of the students studying in faculty of education and engineering faculty. The sample group of the study consisted of 100 students studying at Faculty of Education and 105 volunteer students studying at Faculty of Engineering. The study included 107 female and 98 male students aged 18-23 years. In this study, personal information form, Attitude Scale towards Future the Life Satisfaction Scale, the Career Adaptability Scale was used to collect data. According to the results of the analysis, a positive correlation was found between the attitude scores of the career adaptability and the life satisfaction scores. As students' planned and positive orientations to the future and life satisfaction increase, their career adaptability also increases. As a result, this study was carried out on the students of engineering and education faculties. Research results showed that career planning centers in universities should contribute to the career planning of students in order to support career development of university students. However, it can be seen that programs aiming to increase students 'well-being and life satisfaction may have positive effects on students' career development. University counseling and guidance centers can play an active role in assisting students. Similar studies on different samples may contribute to the literature.